

SUMARI

Notícia prèvia	9
Avís per a pelegrins	13
Tot el que recordo de quan em deia Mariquita	15
Primera part: Pla de Sant Tirs i Organyà (nov. 1807 – nov. 1823)	17
Segona part: Londres (gener 1824 – gener 1833)	59
Tercera part: Florència-Londres-Florència (febrer 1833 – finals 1842)	107
Quarta part: Londres i Windsor (1843-1860)	175
Epíleg de l'autor	227
Annex: Branques genealògiques	231
Bibliografia	235
Agraïments	239

NOTÍCIA PRÈVIA

NOTA DE PREMSA apareguda a la pàgina web de l'Ajuntament de Windsor i Maidenhead, Anglaterra, el 21 de novembre de 2005:

Placa blava per a Mariquita Tennant, una campiona en la protecció de dones desvalgudes a Windsor. L'altruista tasca d'una dona del segle XIX de Windsor es commemorarà en una cerimònia poc freqüent a la ciutat el dijous 24 de novembre.

Mariquita Tennant va obrir les portes de casa seva a dones i noies maltractades durant els anys 1840. La setmana que ve l'Ajuntament pagarà tribut a la seva vida i dedicació amb la col·locació d'una placa blava per assenyalar que va viure a The Limes, Mill Lane, Clewer.

L'alcalde Eric Wiles presidirà la cerimònia, que atendran els regidors de Clewer North i els representants de la Windsor & Eton Society, del Clewer Group i dels Amics de la Royal Borough Museum Collection.

Placa blava a Clewer, Windsor, en homenatge a Mariquita Tennant.

L'alcalde ha manifestat: "El Consell només col·loca plaques blaves en circumstàncies molt especials en les quals es considera que la gent que s'hi honora ha realitzat una tasca excepcional. Estic encantat de remarcar d'aquesta manera els altruistes i incansables esforços de Mariquita Tennant. Va treballar fermament i intrèpida per les dones més vulnerables, i malgrat la seva mala salut va aconseguir crear un clima humanitari a Windsor que va ser la base del que altra gent va fer en anys futurs.

Els seus esforços van merèixer el reconeixement i el suport del primer ministre William Gladstone, del bisbe d'Oxford i d'altres alts dignataris de l'època, però el sobreesforç va passar factura a la

seva salut i la va obligar a retirar-se (tot i que encara va continuar fent bones obres). Va morir el 1860 amb tot just quaranta-nou anys i va ser enterrada a l'església de St. Andrew, Clewer.

Per garantir que el públic pugui veure bé la placa blava en honor de Mrs. Tennant, se situarà a la paret lateral de The Limes, de cara a l'església de St. Andrew.”

AVÍS PER A PELEGRINS

APOCS METRES DE LA PLACA BLAVA en honor de Mariquita Tennant hi ha la seva sepultura, dins del recinte de l'església parroquial de St. Andrew. El cementiri conté tantes tombes que es fa difícil trobar-hi la creu de pedra d'un metre d'alçada amb la inscripció a la base "Mariquita Tennant fundadora de la Casa de la Mercè, Clewer". Està situada sota un gran freixe centenari que hi ha prop de l'entrada de l'església.

Si hi veniu en una nit serena sense lluna i pareu bé l'orella, mentre deixeu el cervell en blanc, potser sentireu la veu d'ultratomba de l'esperit de la Mariquita que us explica, fil per randa, la seva vida terrenal.

Creu que marca la sepultura de Mariquita Tennant.

TOT EL QUE RECORDO DE QUAN EM DEIA MARIQUITA

*El veritable mirall del nostre discurs
és la nostra vida.*

Michel de MONTAIGNE

BENVOLGUTS ROMEUS,

que heu vingut a visitar aquesta sepultura.

Us parla l'esperit de la Mariquita Eroles i Eroles, vídua del senyor David Reid en primeres núpcies i del reverend Robert Tennant, en segones, aquí coneguda per Mariquita Tennant.

Vull, de primer antuvi, agrair-vos ferventment la vostra companyia i fer-vos saber que aquests galifardeus de l'Ajuntament de Windsor no m'han demanat el parer a l'hora de posar-me la placa. Tampoc haurien sabut com trobar-me, perquè em fa molta mandra baixar dels llimbs a manifestar-me. Però finalment m'he decidit a fer-ho per tal que es conegui de cap a peus la meua vida i no me la redueixin només a allò que els interessi.

Convindreu amb mi que els polítics que han entronitzat el meu nom a la paret d'una de les cases on vaig viure van venir només a fer-se veure, i que la monja que els ha perseguit per aconseguir-ho

només ha volgut saber de mi allò que va en major glòria del seu orde. I cap dels presents no en sabia ni en sap de la missa la meitat, us ho ben asseguro.

Al llarg de la meua exposició hi trobareu, doncs, tot allò que ara, amb tota la meua experiència dins i fora d'aquest món terrenal, recordo de la meua existència humana. Espero no fer-me un embolic cronològic, perquè ja ha passat un segle i mig des que vaig deixar el meu cos i he anat perdent aquella espectacular memòria que tant em va servir al llarg de la vida. Per no fer cap relliscada, repassaré quan convingui els documents que el meu pas va produir.

PRIMERA PART
PLA DE SANT TIRS I ORGANYÀ
(NOV. 1807-NOV. 1823)

*Eren dos-cents miquelets
que en Pujol comandava,
no servien pas al Rei
ni servien a la Pàtria.
Adeu miquelets, adeu
lladres de França i d'Espanya.*

*Si n'hi havia un comandant,
molta fatxenda en gastava,
portava gec de vellut
i garroteres de plata.
Adeu miquelets, adeu
lladres de França i d'Espanya.*

ROMANÇ POPULAR CATALÀ

Vista del Pla de Sant Tirs, a l'Urgellet

I. Infància

Vaig néixer al Pla de Sant Tirs, a dos passos de la Seu d'Urgell, a mitjanit entre el 8 i el 9 de novembre de l'any 1807 —quatre anys abans del que consta en la placa. El capellà que va oficiar el bateig —mossèn Josep, un germà de la mare que era el vicari de la parròquia de Sant Tirs— va afegir el nom del sant del dia —Sant Teodor— i em va imposar els noms de Maria, Francesca i Teodora. A casa, però, van barrejar els noms Maria i Paquita —el diminutiu de Francesca— per dir-me Mariquita.

La meua data de naixement va suposar per als meus pares tot un maldecap, d'aquella mena de maldecaps que en els pobles amb capellans es magnifiquen força. I és que l'Anton Eroles i Sancho, el meu pare, i la Rosa Eroles i Navarro, la meua mare, s'havien casat el 13 de març d'aquell mateix any i per tal de no admetre públicament que havien fet Pasqua abans de Rams em van haver de declarar setmesona. Mai no vaig saber quina de les dues hi-

pòtesis era la vertadera. En aquells temps, aquestes coses no es preguntaven.

* * *

El pare provenia dels Eroles de cal Tirs, més aviat descreguts i aventurers, mentre que la mare venia dels Eroles de cal Marquet, un veritable bastió de l'Església Catòlica, Apostòlica i Romana, amb força més terres i fills. Com que, a sobre, el pare no era l'hereu de cal Tirs, es va haver de dedicar a fer i refer cases, tot aprofitant que n'havien quedat moltes de malmeses a la Guerra Gran de finals del segle XVIII. Per això consta com a "picapedrer" a la partida del seu casament. Poc després, en esclatar la Guerra del Francès es va dedicar al contraban de mules, que passava de França a Andorra, primer, on el bestiar obtenia un fals certificat de pedigrí andorrà, i després l'entrava legalment a l'Urgellet, que ara se'n diu oficialment l'Alt Urgell. També traficava amb tana —tabac de les valls andorranes— i amb indianes de fabricació catalana, per arrodonir el negoci. Al començament feia de paquetaire per als grans contrabandistes andorrans, però aviat va intentar emancipar-se i aquest intent d'emancipació del meu pare va ser determinant per a la meua vida. Convindria, però, que no avancés esdeveniments.

Vaig conèixer les meues dues padrines, ja vídues de feia temps quan jo vaig néixer i per això sempre les vaig veure vestides de negre de dalt a baix. La

mare de la mare, la padrina Magdalena de cal Marquet, era molt estricta i missaire. No cal dir que el preferit d'entre els seus nou fills i filles era, de llarg, l'oncle mossèn Josep. Mentre ell va estar de vicari al Pla de Sant Tirs, la padrina va ser la rosegaltars amb més presència de tot el poble, tanta que al seu fill no li va caldre majordona i li va conservar sempre habitació a cal Marquet. Era alta i esvelta i la seua sola presència ens imposava a tots, àdhuc al pare. Recordo també la flaire que tota ella desprenia, una barreja d'encens, cera cremada i aigua de roses.

En canvi, la mare del pare, la padrina Rosa de cal Tirs, era petita i escardalenca. I molt alegre. Amb el temps es va quedar sorda com una perola i li va anar creixent una piga a la temple dreta que ella deia que “ho feia la mateixa bèstia”. No sabia llegir, tot i que tan bon punt jo en vaig aprendre em vaig oferir a ensenyar-li'n. Però ella em va dir, fent-ne burla, que “els garigots eren cosa del dimoni per confondre els caps de carabassa com el d'aquesta vella ximpleta”. Per sota de les seves faldilles sortia una ferum d'entre llet agra i mantega rànica que t'obligava a aixecar-te d'un salt si et trobava tombada a terra.

Sempre que visitàvem la padrina Rosa a casa seua la trobàvem acompanyada de la seua devota Paquita, una dona grassa i mamelluda, més o menys de la seua edat. Feien un gran contrast. Portaven juntes molts anys, tants com en tenia el meu pare. I és que, quan la padrina havia tingut el pare, no l'havia pogut criar i la Paquita, que estava alletant un nano

seu i que en tenia per donar i per vendre, va ser contractada com a dida. I amb el nano —“l’Esteve de la Paquita”, que fou un veritable germà bessó per al pare— es va quedar a cal Tirs. De petits ens agradava molt d’anar-hi a les tardes d’hivern, perquè al voltant del foc, mentre la vianda es coïa a la *co-cotte* o feia la xup-xup a l’olla penjada als cremalls, berenàvem pa amb vi i sucre. Quan disposaven de temps, la padrina Rosa i la Paquita s’hi afegien i ens explicaven rondalles de pastors que ens feien posar la pell de gallina. A mi les que més m’agradaven eren les de bestioles: óssos, llops, serpents... No sé per què, però jo em solia ficar dins la pell d’aquests animals i m’ofenia molt que sempre fossin els dolents, llevat de quan hi havia algun encanteri pel mig i s’acabaven convertint en prínceps o princeses. És que no podien tenir opcions a la vida real?

Quan el pare es va casar, es va endur l’Esteve amb ell. L’Esteve ajudava en tot el que calia a la casa i a la cort i acompanyava el pare en les seves excursions més perilloses. Amb nosaltres, la canalleta, tot i ésser un home de poques paraules, tenia una paciència infinita. Era capaç de penjar-nos a tots dels seus braços i fer acrobàcies amb nosaltres tres —els meus dos germans i jo, la petita encara havia d’arribar— com si fóssim baldufes, fins que la mare ens enxampava i deia prou.

* * *

© Lluís Barbé Duran, 2016
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2017
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2017
ISBN: 978-84-9975-832-9
DL L 145-2017
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.